

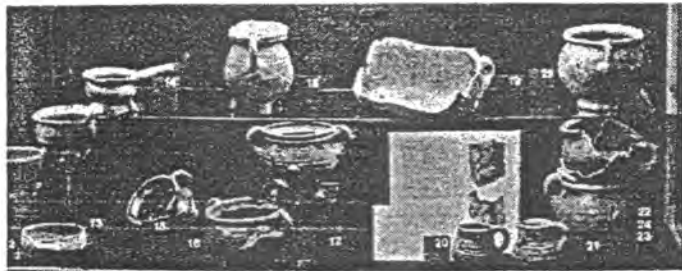
Op de plek waar ik ruim zestien jaar in en uit liep, waar ik berichten en verhalen tikte en waar ik 'hoi' riep tegen de meisjes in de smalle gangetjes, op die vroegere werkplek steken nu lage stenen muurtjes boven de grond uit. Fundamenten van 17e eeuwse, ja zelfs van veertiende en vijftiende eeuwse huizen zijn door stadsarcheoloog Guy van den Eynde aangetroffen op het voormalige Stemterrein tussen Kasteelplein en Reigerstraat.

Het is historisch een heel belangrijk gebied, omdat hier de herberg van de Heren van Breda, alsook het Huis Renesse moeten hebben gestaan. Guy van den Eynde en zijn ploeg vrijwilligers kunnen hier tot 7 december graven.

Staande op een oude leemvloer zegt Guy van den Eynde: „Ik denk”, want hij is een voorzichtig man, „ik denk dat we hier op het oudste stukje Breda staan”. Jammer, dat er door de bouw van het Stemcomplex, met de diepe papierkelder, zoveel is verstoord. Wat zichtbaar wordt zijn de omtrekken van woningen, zoals die in de veertiende, vijftiende en in latere eeuwen hier zijn gebouwd. Soms lopen latere muurlijnen weer dwars over die van eerdere bebouwingen. Wat ook zichtbaar wordt zijn de omtrekken van een oud pleintje. Aan de rooilijnen is te zien dat de huisjes vroeger aan dat pleintje hebben gestaan.

In het nieuwe ontwerp van de gemeente wordt dat pleintje met een doorgang vanuit de Reigerstraat weer opnieuw gerealiseerd. Een andere ontdekking doen we bij wijze van uitzondering door omhoog te kijken. De zijkanten van het vroegere gouverneurshuis (Justinus van Nassau) vertonen rijen spekstenen en daaruit mag niet alleen worden afgeleid, dat het huis ooit vrij heeft gestaan, maar ook dat het dateert uit de zestiende eeuw. Er is bovendien achter het volkenkundig museum een veertiende eeuws muurtje gevonden en daaruit blijkt dan weer dat er, in tegenstelling tot wat werd verondersteld, op dat terrein bebouwing is geweest. Er is al tamelijk veel aardewerk en glas aangetroffen, ook een sierlijk bewerkte fries uit de zeventiende eeuw. Guy van den Eynde trekt er zijn schouders voor op. „Ik zou blijer zijn als ik een scherf uit de twaalfde eeuw vond op dit terrein”, zegt hij. Wie hem tot 7 december als vrijwilliger bij dit opgravingskarwei wil helpen, kan zich melden bij de dienst

Graven naar het oudste stukje Breda

• Uit de vondsten, die zijn opgegraven op het terrein hoek Molenstraat-Oude Vest, is een kleine expositie samengesteld in het gemeentelijk informatiecentrum.

DE STAD IN MET GERARD VAN HERPEN

openbare werken (224481, toestel 457).

Molenstraat

Er is nog meer. De opgravingen aan de Molenstraat zijn afgesloten. Er loopt nog wel een aanvraag voor een extra-lokatie, die grenst aan de plaats waar zich vroeger de Kleins.Molenstraat heeft bevonden. Dit straatje liep haaks op de tegenwoordige Molenstraat en er bevond zich ook een huis langs dat straatje. Drie archeologen hebben achtereenvolgens op de lokatie Molenstraat opgravingen gedaan. Er is een zeer grote hoeveelheid vondsten gedaan en er zijn ook fundamenten in de grond gevonden, die een beeld geven van de bebouwing ter plaatse.

Guy van den Eynde: „De oudste bewoningssporen dateren uit de ijzertijd. In de late middeleeuwen, rond 1300, lag er bij de Oude Vest al een aarden wal, die parallel liep met de latere stenen stadsmuur van 1350. Aan de binnenkant van deze wal lag een greppel. Het terrein achter die wal werd kunstmatig

opgehoogd, zodat een heuveltje ontstond. De omtrekken van dat heuveltje zijn in de grond nog altijd zichtbaar door een versteviging in de vorm van een plaggenmuurtje. Dat heuveltje moet dienst hebben gedaan als molenberg en er zal, hoewel daar geen sporen van te vinden zijn, ook wel een molen op hebben gestaan. De Molenstraat dankt er in ieder geval haar naam aan. Het gebied rond die molen moet in de veertiende eeuw landbouwgebied zijn geweest. Er zijn skeletten van runderen en van varkens gevonden.

Eerste huis

In de tweede helft van de veertiende eeuw is de molen vrij spoedig afgebroken en op die plaats is de huidige Molenstraat aangelegd. Van het eerste stenen huis aan de nieuwe Molenstraat zijn eveneens restanten gevonden. Guy van den Eynde veronderstelt, mede aan de hand van wat in archiefstukken over dit terrein bekend is, dat dit huis misschien de functie van Heilig Geest-huis heeft gehad, een armenhuis dat mogelijk bij

een van de twee kloosters van de Zwarte Zusters moet hebben behoord.

Een ander raadsel zijn de stenen resten van een groot, langwerpige gebouw aan de Oude Vest, dat misschien kan worden geïdentificeerd als de werkplaats van de stadstimmerman die hier was gelegen. Beerputten zijn een verzamelplek van alles wat mensen hebben gegeten en wat ze hebben gebruikt. Op de lokatie Molenstraat zijn twee beerputten uit de zestiende eeuw gevonden. In een beerput is vrij 'arm' rood aardewerk gevonden en veel rijk glas. Glaswerk dat uit drinkbekers en kelken bestond en dat zelfs wel eens uit Venetië kan zijn geïmporteerd. Ook veel beenderen van wild en gevogelte zijn aangetroffen. In de tweede beerput is ook het aardewerk rijker van versiering en daarin is tevens een stuk beschilderd glas in lood uit de zestiende eeuw gevonden.

Expositie

Uit het vele materiaal dat op dit terrein is gevonden is een kleine, maar wel boeiende tentoonstelling ingericht in het gemeentelijk informatiecentrum op de Grote Markt. Een dia-serie geeft een duidelijk beeld van de feitelijke situatie zoals die op dit hoekterrein is aangetroffen en in enkele vitrines zijn glas, varia-artikelen en steengoed uitgesteld. Een stenen kan met versieringen uit Raeren, een streek bij Luik, die vroeger zeer bekend stond vanwege het kunstardewerk dat daar vervaardigd werd. Er is een indrukwekkende braadspit gevonden uit de vijftien, zestiende eeuw. U moet eens kijken hoe handig dat vaatwerk in elkaar zit en hoe slim de opvang van het vleessap is opgelost. Er is mooi glaswerk, Venetiaans een stuk noppenbeker en een bierglas uit de zestiende eeuw en er zijn kleine voorwerpen, een kleinen knikker munten en een metalen gesj uit de vijftiende eeuw. Voorwerpen, die door vroeger Bredanaars zijn gedragen en gebruikt, zitten in onze bodem. Guy van den Eynde en zijn helpers brengen iedere keer weer nieuw stukjes geschiedenis boven aarde. Ook op de plek waar ik vroeger 'hoi' riep.